

ЗМІНИ СПОЖИВЧИХ ЦІН

Головне

Четвертий місяць поспіль інфляція тримається у вузькому коридорі – 0,7-0,8% за місяць, зокрема в лютому вона становила 0,7%, у річному обчисленні сповільнилася до 24,9%.

Основним чинником забезпечення порівняно повільних темпів залишається збереження стриманого попиту та зміщення пріоритетів у споживанні, що склалися в суспільстві протягом війни.

Водночас зниження пропозиції вітчизняних товарів унаслідок масштабних руйнацій та тимчасової втрати виробничих потужностей залишається головним чинником, який тисне на ціни в бік їх зростання, у т.ч. і через збільшення витратності виробництва, а також заміщення більш дорогим імпортом.

Варто очікувати, що динаміка споживчих цін у найближчій перспективі, за винятком форс-мажорних обставин, не зазнаватиме шоків зсувів у жоден бік, оскільки співвідношення чинників стимулювання та стримування інфляції збережеться на поточному рівні.

Ключові показники	Зміни за рік, %		Зміни за місяць, %	
	Лютий 2022	Лютий 2023	Лютий 2022	Лютий 2023
Зміни споживчих цін	10,7	24,9	1,6	0,7
Базова інфляція	8,2	22,7	1,0	0,5
Небазова інфляція	14,2	27,8	2,4	0,9

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономіки

У лютому 2023 року споживча інфляція і далі сповільнювалася – 0,7% за місяць (0,8% у січні 2023 року) та 24,9% за рік (26% відповідно).

За товарною структурою в лютому основний внесок в інфляцію в цілому було сформовано переважно зростанням цін:

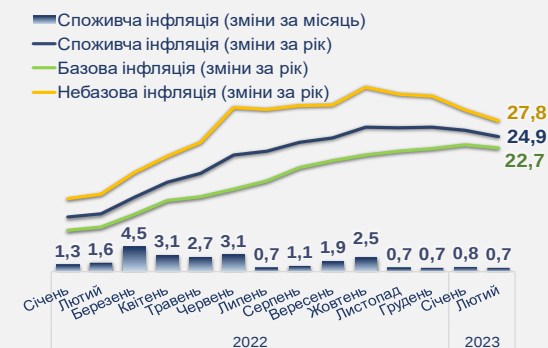
- ✓ на продукти харчування (на 1,5%, що забезпечило внесок на рівні 0,62 в.п.), у т.ч. через виснаження запасів (найбільш відчутним було прискорення зростання цін на овочі – подорожчали на 13,9%, внесок – 0,43 в.п.);
- ✓ на алкогольні напої і тютюнові вироби (на 1,1%, внесок – 0,11 в.п.), у т.ч. у межах щорічного підвищення акцизу (в лютому вже поступово відчувається вичерпання запасів продукції за попередніми акцизними ставками);
- ✓ у сфері охорони здоров'я (на 0,8%, внесок – 0,06 в.п.) передусім через подальше зростання вартості послуг, хоча й меншими темпами, ніж у попередньому місяці.

Водночас такий вплив частково компенсовано зниженням цін:

- ✓ у транспорті (на 1,7%, внесок – «мінус» 0,17 в.п.) на фоні насичення внутрішнього ринку пальним;
- ✓ на одяг і взуття (на 3,2%, внесок – «мінус» 0,14 в.п.).

Довідково. У лютому зростання базової інфляції становило 0,5% (0,7% у попередньому місяці), внесок до загальної інфляції становив 0,3 в.п., та 22,7% у річному обчисленні (23,3% відповідно).

Рис. 1 Споживча інфляція, базова та небазова інфляція, %

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономіки

Рис. 2 Зміни (гармонізованих) споживчих цін деяких країн та України в лютому 2023 року, % у річному обчисленні

Джерело: Eurostat, U.S. Bureau of Labor Statistics, Держстат

Рис. 3 Зміни споживчих цін за розділами товарів та послуг, % у річному обчисленні

Джерело: Держстат

Небазова інфляція за розрахунками Мінекономіки збільшилася на 0,9% (на 0,9% у попередньому місяці), внесок – 0,4 в.п., на фоні збереження тиску на продовольчому ринку. У річному обчисленні небазова інфляція сповільнюється вже четвертий місяць поспіль – до 27,8% (29,7% відповідно).

Загалом у лютому дещо змінився акцент впливу на споживчі ціни деяких чинників як інфляційного, так і зворотного напрямку. Наприклад, дещо послабився вплив наслідків руйнації енергетичної інфраструктури. Натомість посилюється вплив сезонного виснаження запасів тощо. Але в сукупності, через специфіку впливу різновекторних чинників за окремими сегментами споживчого ринку, загальний темп зростання інфляції, саме з погляду сукупного індексу, залишився на рівні попередніх місяців.

Інфляційні чинники

Незважаючи на зменшення дефіциту електроенергії та скорочення тривалості відключень завдяки відновленню роботи всіх доступних видів генерації в енергосистемі України із середини лютого, негативний вплив «воєнних» умов періодично все ще загострюватиме дисбаланси в економіці (у т.ч. на ринку праці, в енергетичній сфері, у забезпеченні підприємств сировиною і матеріалами), що й далі посилюватиме вплив таких **інфляційних чинників**, як:

- ✓ **висока собівартість виробництва**, у т.ч. через недостатність матеріальних, людських і фінансових ресурсів, руйнування логістичних ланцюгів, пошкодження критичної інфраструктури внаслідок цілеспрямованих обстрілів, високий рівень безпекових ризиків;
- ✓ **виснаження запасів** на внутрішньому ринку, у т.ч. з огляду на:
 - 1) збільшення експортного потенціалу – вітчизняні виробники скористалися постійним світовим попитом на найбільш затребувані продукти харчування, що дало змогу дещо скоригувати внутрішні ціни, зокрема це позначилося на подальшому подорожчання м'яса птиці (ціна на тушки курячі зросла на 2,5%, на фарш та філе куряче – на 2,4% та 1,7% відповідно та ін.);
 - 2) нижчий врожай за підсумком 2022 року через тимчасову окупацію сільськогосподарських угідь на півдні України – стрімко подорожчали деякі коренеплоди (цибуля – на 31,7%, морква – на 18,1% тощо);
 - 3) обмеження пропозиції на ринку окремих імпортованих продуктів з огляду на потужні землетруси в Туреччині. Відновлення продажу українських тепличних овочів, з огляду на їх порівняно високу вартість, також не призупинило ціновий тиск у цьому сегменті (зокрема огірки подорожчали на 35,4%, перець солодкий – на 14,6%, помідори – на 12,9%);
- ✓ **незбалансованість ринку праці** (регіональні та кваліфікаційні диспропорції) стримує відновлення економіки та «підживлює» інфляційні процеси;

Рис. 4 Зміни цін на продукти харчування та безалкогольні напої по регіонах у лютому 2023 року, % за місяць

Джерело: Держстат

Рис. 5 Кількість населення, які перетнули кордон України, млн

*відображає транскордонні переміщення (а не фізичних осіб). З 18 по 23 лютого до РФ з Донецької та Луганської областей переїхали ще 105 тис. осіб.

**відображає транскордонні переміщення (а не фізичних осіб). Повернення в Україну можуть мати маятниковий характер.

Джерело: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

- ✓ **перегляд тарифів на водопостачання та водовідведення** в Закарпатській області (при незмінності цих тарифів в інших регіонах), що стало реалізацією зростання собівартості послуг, у т.ч. через подорожчання електроенергії для побутових споживачів, реагентів, пального та ін. Наразі точкове підвищення тарифів не позначилося на загальному рівні інфляції – **у цілому по Україні цінові темпи на житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива в лютому, як і в попередні місяці, залишалися несуттєвими – 0,1%.**

Довідково. Законом України «Про особливості регулювання відносин на ринку природного газу та у сфері теплопостачання під час дії воєнного стану та подальшого відновлення їх функціонування» введено мораторій на підвищення тарифів на:

- 1) *послуги з розподілу природного газу;*
- 2) *теплову енергію (її виробництво, транспортування та постачання) і послуги з постачання теплової енергії та постачання гарячої води.*

Мораторію на підвищення тарифів на водопостачання та водовідведення не встановлено.

Антиінфляційні чинники

Головними чинниками сповільнення інфляції були:

- ✓ **збереження стриманого попиту**, у т.ч. внаслідок суто психологічного зміщення шкали пріоритетів у споживанні, яке склалося в суспільстві в останні місяці, у т.ч. і під тиском ракетного терору;

Довідково. Упродовж лютого на непродовольчому ринку, на фоні шокових умов життя, що очікувано стримує споживання, спостерігалось переважно зниження цін (на понад 50% позицій товарів, за якими Держстат проводить статистичне спостереження), зокрема на одяг і взуття, душові кабінки, пральні машини, мікрохвильові печі, обігрівачі, кондиціонери повітря, бойлери, антисептичні засоби, запасні частини й аксесуари для автомобілів, мобільні телефони, телевізори, ноутбуки, планшети, іграшки та ін.

- ✓ **покращення короткострокових очікувань бізнесу**, у т.ч. **щодо виробничих показників**, що підтверджує високий рівень адаптивності до воєнних умов та можливість порівняно швидкого налагодження пропозиції для задоволення потреб внутрішнього ринку;

Довідково. За даними щомісячного опитування «Український бізнес під час війни», здійсненого ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій», покращилися очікування підприємств на наступні три місяці – індекс очікуваних змін обсягів виробництва збільшився із 0,33 у січні до 0,47 у лютому 2023 року. Крім того, уже три місяці поспіль зберігається тенденція до покращення фінансово-економічної ситуації, про, що свідчить збільшення значення індексу поточної фінансово-економічної ситуації на підприємстві – із «-» 0,14 у січні до «+» 0,11 у лютому.

- ✓ **«заякорення» офіційного курсу гривні та навіть ревальвація на готівковому валютному ринку**, зокрема середньозважений курс «продажу» готівкової гривні до долара США на кінець лютого ц.р. (порівняно з датою на кінець попереднього місяця) зміцнився на 3,5%;

Рис. 6 Зміни цін на продовольство, % у річному обчисленні

Джерело: ФАО, Держстат

Рис. 7 Зміни цін на пальне, % у річному обчисленні

Джерело: Світовий банк, Держстат

Рис. 8 Індекси інфляційних та девальваційних очікувань, пунктів

Джерело: Info Sapiens

- ✓ **зниження світових цін на найбільш затребувані продукти харчування** – за даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) середнє значення Індексу продовольчих цін знижується одинадцять місяців поспіль, зокрема в лютому на 0,6%;
- ✓ **суттєві запаси пального на вітчизняному ринку** на фоні зниження як цін на світовому ринку, так і внутрішнього попиту (у т.ч. з огляду на скорочення обсягів продажу пального для генераторів через поліпшення в лютому умов енергозабезпечення);

Довідково. За даними Світового банку енергоносії в лютому подешевшали на 7,3%, зокрема нафта марки Brent на 0,5%, що разом із нарощуванням рівня запасів пального в Україні призвело до продовження зниження внутрішніх цін на паливо та мастила на 5,3%.

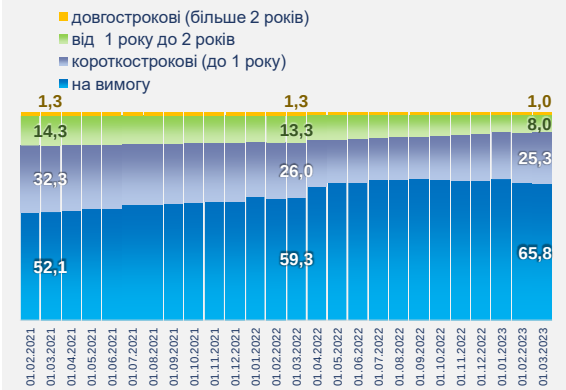
- ✓ **покращення девальваційних очікувань** (за даними дослідження Info Sapiens у лютому індекс девальваційних очікувань зменшився на 12,8 пункту до 135,1 пункту).

Довідково. Незважаючи на покращення девальваційних очікувань, усе ще високим залишається поточний рівень невизначеності щодо подальшої курсової динаміки, що змушує українців після погашення строкових депозитів залишати кошти на поточних рахунках.

Варто очікувати, що **динаміка споживчих цін у найближчій перспективі**, за винятком форс-мажорних обставин, **не зазнаватиме шоків зсувів у жоден бік**, оскільки співвідношення чинників стимулювання та стримування інфляції збережеться на поточному рівні.

Але ризики негативної природи все ще залишаються високими. Залежність від впливу «чинників війни», динаміки обмінного курсу гривні, цін на світовому ринку, обсягів фінансової допомоги від міжнародних партнерів України залишають перманентну невизначеність, хоча рівень невизначеності наразі помітно послабився.

Рис. 9 Строкова структура депозитного портфеля домашніх господарств, %

Джерело: Національний банк

Темпи приросту/зниження ІСЦ за розділами товарів та послуг

Ключові показники	Січень 2023 року			Лютий 2023 року		
	Зміни за місяць, %	Внески, в.п.	Зміни за рік, %	Зміни за місяць, %	Внески, в.п.	Зміни за рік, %
Усі товари та послуги	0,8	—	26,0	0,7	—	24,9
Базовий ІСЦ	0,7	0,40	23,3	0,5	0,29	22,7
Небазовий ІСЦ	0,9	0,40	29,7	0,9	0,40	27,8
Зміни цін за розділами товарів та послуг						
Продукти харчування та безалкогольні напої	1,4	0,63	33,0	1,5	0,63	31,8
Алкогільні напої, тютюнові вироби	0,8	0,08	22,5	1,1	0,11	22,4
Одяг і взуття	-5,1	-0,24	3,0	-3,2	-0,14	4,1
Житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива	0,1	0,01	5,3	0,1	0,01	5,2
Водопостачання	0,0	0,00	0,0	1,6	0,00	1,6
Водовідведення	0,0	0,00	0,0	1,2	0,00	1,2
Електроенергія	0,0	0,00	0,0	0,0	0,00	0,0
Природний газ	0,0	0,00	-0,4	0,0	0,00	-0,4
Гаряча вода, опалення	0,0	0,00	0,2	0,0	0,00	0,2
Предмети домашнього вжитку	0,7	0,03	27,8	0,8	0,03	27,9
Охорона здоров'я	1,2	0,08	20,7	0,8	0,06	20,2
Транспорт	-0,1	-0,01	41,0	-1,7	-0,17	33,6
Паливо та мастила	-2,0	-0,07	61,8	-5,3	-0,19	42,0
Зв'язок	1,0	0,03	13,3	0,2	0,01	13,2
Відпочинок і культура	0,4	0,02	16,4	1,0	0,05	16,4
Освіта	1,1	0,01	9,3	0,3	0,00	9,4
Ресторани та готелі	1,6	0,04	23,4	1,0	0,03	23,0
Різні товари та послуги	1,8	0,07	19,1	0,8	0,03	19,3

Джерело. Держстат, розрахунки Мінекономіки

Примітка. За рахунок округлень, які виникали у зв'язку з електронною обробкою інформації, сума внесків за розділами товарів та послуг може не дорівнювати підсумку